

Nr 37.

Ankom till riksdagens kansli den 22 april 1933 kl. 11 f. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i vissa delar av förordningen om nya strafflagens införande och vad i avseende därå iakttagas skall m. m.

Genom en den 3 mars 1933 dagtecknad proposition, nr 196, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av första lagutskottet, har Kungl. Maj:t under åberopande av propositionen bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll föreslagit riksdagen att antaga nedan införda förslag till

- 1) lag angående ändring i vissa delar av förordningen om nya strafflagens införande och vad i avseende därå iakttagas skall;
- 2) lag om vissa tvångsmedel i brottmål;
- 3) lag om ändrad lydelse av 16 kap. 10 § och 30 kap. 11 § rättegångsbalken;
- 4) lag innefattande tillägg till 6 § lagen den 14 juni 1901 om vad iakttagas skall i avseende å införande av lagen om ändring i vissa delar av rättegångsbalken;
- 5) lag om ändring i vissa delar av strafflagen;
- 6) lag om ändring i vissa delar av lagen den 23 oktober 1914 om krigsdomstolar och rättegången därstädes; samt
- 7) lag om ändrad lydelse av 17 § lagen den 5 juni 1909 om konsularjurisdiktion.

Beträffande de skäl, som ligga till grund för förslagen, får utskottet hänvisa till propositionen.

De genom propositionen framlagda lagförslagen avse att reglera vissa delar av den förberedande undersökningen i brottmål. Härom finnas, om man bortser från vissa knapphändiga regler i promulgationsförordningen till strafflagen, icke några bestämmelser i allmän lag. Lagen står formellt på den ståndpunkten, att domstolen skall verkställa hela undersökningen om brottet.

Denna ståndpunkt har emellertid icke kunnat vidhållas. Efter hand som åtalsfunktionen utvecklats samt den inkvisitoriska processmetoden småningom fått ge vika för en ordning, där processen mera har karaktären av en förhandling rörande en mot viss person framställd anklagelse, har

behovet av en förberedande undersökning allt starkare framträtt. Redan genom kungl. brevet den 18 oktober 1750 inskräptes, att de kronobetjante, som vid häradsrätterna angåve och påtalade något brottmål, borde förut, innan tinget hölles, noga efterspana och göra sig underrättade om alla dem, som i målet kunde giva någon upplysning, och till det ändamålet låta dem inkallas att vid tinget höras, på det att saken icke skulle behöva uppskjutas. Vad vissa städer angår, gåvos föreskrifter i ämnet i samband med reglering av polisväsendet. Sedermera ha i administrativ väg meddelats vissa föreskrifter huvudsakligen i instruktioner för åklagar- och polismyndigheter. I praxis har efter hand utvecklats ett undersökningsförfarande, som regelmässigt kommer till användning i fråga om de grövre brotten. Denna förberedande undersökning utföres av åklagare eller polismyndighet. På landet, där samma person är åklagare och polismyndighet, skall den förberedande undersökningen verkställas, beträffande grövre brott av landsfogden och i fråga om andra brott av landsfiskalen. Emellertid torde landsfiskalerna i avsevärd omfattning omhänderhava undersökning jämväl rörande grövre brott. I ett antal större städer med mera utbildad polisorganisation verkställas den förberedande undersökningen av polismyndigheten (polismästare, polisintendent etc.), och åklagaren (stadsfiskalen) får ej befatning med målet, förrän det av polismyndigheten remitterats till domstolen. I Stockholm har emellertid, jämte det stadsfiskalernas antal inskränkts från tre till två, vid polisen anställts två polisassessorer, som dels leda den förberedande undersökningen i vissa mål dels ock tjänstgöra såsom åklagare vid domstolen. I övriga städer utföres den förberedande undersökningen i allmänhet av stadsfiskalen, som vanligen är både åklagare och polistjänsteman. Den förberedande undersökningen, som sålunda numera hos oss företages i alla mål av någon vikt, har fått stor betydelse för målens behandling inför rätten.

På åklagar- och polismyndigheterna ankommer det även att under den förberedande utredningen besluta om användande av *straffprocessuella tvångsmedel*. Uttryckliga bestämmelser äro väl givna allenast beträffande häktning, men i praxis företagas jämväl andra tvångsåtgärder av nämnda myndigheter utan rättens bemyndigande och utan att sådan åtgärd efteråt underställes rättens prövning.

Beträffande tvångsmedlen och deras handhavande finnas endast ofullständiga föreskrifter. Vad först angår processuellt frihetsberövande känner svensk lag endast en form härför, nämligen *h ä k t n i n g*. Vissa bestämmelser därom äro meddelade i promulgationsförordningen till strafflagen. Bland annat regleras där i vilka fall häktning skall ske. Vid handläggning av brottmål äger domstolen häktningsbefogenhet. Men i övrigt tillkommer sådan befogenhet Konungens befallningshavande, borgmästare och råd, magistratens ordförande, för viss stad eller ort särskilt förordnad polisämbetsman, landsfogde, landsfiskal och stadsfiskal. I praxis utövas

häktningsrätten, innan målet förekommer vid domstol, av landsfogdar, landsfiskaler och stadsfiskaler samt, vad de större städerna angår, av polis-ämbetsmän. Någon prövning genom domstol av verkställd häktning förekommer ej, förrän rannsaking med den häktade hålles. Garanti mot obehörig häktning har man sökt vinna genom föreskrift att rannsaking vid rätten skall skyndsamt företagas. Enligt lag den 2 juni 1922 skall sålunda den som beslutat om häktning ofördröjligen göra anmälan därom hos ordföranden i den domstol, som har att företaga rannsakingen med den häktade, och domstolen skall påbörja densamma vid rådhusrätt senast å åttonde dagen och vid häradsrätt senast å fjortonde dagen från den dag, då anmälan inkommit. Bestämmelser om behandlingen av häktad person meddelas jämväl i promulgationsförordningen till strafflagen.

Om gripande för brott stadgas i lag, att det för vissa särskilda fall är medgivet envar att gripa misstänkt person samt att, där gripande sålunda 'eller eljest' skett, anmälan därom utan dröjsmål skall göras hos häktningsmyndighet, vilken därefter beslutar, om den gripne skall häktas eller lösgivas. I praxis har emellertid utbildat sig ett förfarande med an h å l l a n d e eller k v a r h å l l a n d e såsom förberedande åtgärd för häktning. Särskilt i de större städerna förekommer i avsevärd utsträckning, att en för brott misstänkt person till en början endast kvarhålls för att stå till förfogande vid förhör, under vilken tid beslut i häktningsfrågan får anstå.

Då häktning och dess förberedelseåtgärder innebära synnerligen kännbara ingrepp i den enskildes ställning, är det tydligen önskvärt att mildare medel användas, om genom dem samma syfte kan tillgodoses. Utländska lagar pläga därför innehålla bestämmelser angående olika surrogat för häktning och anhållande, avsedda att förekomma att den misstänkte undandrager sig rättegången och straffets verkställande, utan att hans frihet helt berövas honom. Den viktigaste av dessa åtgärder är r e s e f ö r b u d. Svensk lag ger emellertid icke möjlighet till användande av sådana tvångsmedel.

För straffrättskipningens genomförande erfordras ofta, att myndigheterna äga tillgång till föremål, som i ett eller annat avseende äro av betydelse för undersökningen. Detta gäller föremål, som antages kunna tjäna såsom bevis angående ett förövat brott, till exempel vapen eller andra redskap för brottets utförande, ävensom föremål, som antages vara genom brott någon avhänt eller på grund av brott förverkat. Behov föreligger därför av en lagstadgad befogenhet för myndigheterna att taga föremål av ifrågavarande art i besittning. Detta syfte tjänar beslaget såsom straffprocessuellt tvångsmedel.

Vår rätt saknar allmänna bestämmelser om beslag. Endast för vissa särskilda fall finnas regler därom, så exempelvis i en del skogsförfattningar, jakt- och fiskeförfattningar, författningar om införsel av varor och om tillverkning och försäljning av rusdrycker. Oaktat allmänna bestämmel-

ser om beslag saknas, torde dock få anses, att enligt gällande svensk rätt en viss befogenhet att företaga beslag finnes även i fall, då sådan ej kan grundas på uttryckligt stadgande i lag.

Det straffprocessuella skingringsförbudet innebär, att myndighet såsom ersättning för beslag kan sätta föremål under förbud att säljas eller skingras. Skillnaden mellan en sådan åtgärd och beslag består däri, att vid skingringsförbud föremålet får kvarbliva i innehavarens besittning. Bestämmelser härom ha upptagits i en del svenska lagförslag, men gällande svensk rätt känner ej straffprocessuellt skingringsförbud.

Vår lag innehåller ej heller några allmänna bestämmelser om husrannsakn. I 16 § 7 och 8 punkterna av promulgationsförordningen till strafflagen ha från missgärningsbalken i 1734 års lag överflyttats stadganden om rätt för enskild att under vissa förutsättningar företaga husrannsakn efter stulet gods. Härutöver finnas föreskrifter om husrannsakn i lagen den 8 juni 1923 om straff för olovlig varuinförsel, lagen den 20 juni 1924 med särskilda bestämmelser angående olovlig befattning med spritdrycker och vin samt förordningen den 11 juni 1926 angående tillverkning och beskattning av brännvin.

Ej heller om kroppsrannsakan — undersökning av någons kropp och vad han bär på sig för eftersökande av sådant, som kan vara av betydelse för utredningen angående brott — finnas i vår lag några allmänna bestämmelser. I 19 § 21 punkten av promulgationsförordningen till strafflagen stadgas, att kroppsrannsakan må företagas å häktad till utrönande, om han har något på sig, varav säkerheten i häktet eller under hans forslande kan äventyras. I lagen om straff för olovlig varuinförsel och lagen med särskilda bestämmelser angående olovlig befattning med spritdrycker och vin meddelas stadganden om kroppsrannsakan.

Ehuru allmänna bestämmelser om hus- och kroppsrannsakan saknas, ha myndigheterna otvivelaktigt enligt gällande rätt viss befogenhet härtill även i andra fall än här angivits. Till ledning för praxis ha tjänat dels de förefintliga specialbestämmelserna och dels vissa lagförslag i ämnet.

Frågan om en närmare reglering av den förberedande undersökningen och tvångsmedlen i brottmål har sedan lång tid tillbaka varit aktuell och olika lagförslag i ämnet ha utarbetats. Att lagstiftning ej kommit till stånd torde väsentligen ha berott därpå, att ifrågavarande ämnen icke ansetts böra regleras för sig utan upptagas till behandling först i samband med den allmänna rättegångsreformen. Härutinnan torde få hänvisas till den redogörelse för denna lagstiftningsfrågas behandling, som intagits i första lagutskottets utlåtande nr 18 vid 1932 års riksdag. Emellertid bör här i korthet beröras vad som i nämnda hänseende förekommit under senare tid.

På grundval av ett av tillkallade sakkunniga år 1919 framlagt utkast uppgjordes inom justitiedepartementet ett förslag till lag angående polisundersökning i brottmål samt häktning m. m. jämte vissa följdförfattning-

gar, över vilket år 1920 lagrådets utlåtande inhämtades. Förslaget (i det följande benämnt 1920 års förslag) avsåg att fullständigt reglera den förberedande undersökningen och de straffprocessuella tvångsmedlen. Lagrådet tillstyrkte, att förslaget lades till grund för lagstiftning i ämnet och framställde endast några erinringar mot dess närmare utformning. Processkommissionen, vars utlåtande därefter inhämtades, motsatte sig emellertid, med hänsyn till det pågående arbetet å en allmän rättegångsreform, att förslaget genomfördes. Sålunda framhölls såsom mindre lämpligt, att den förberedande undersökningen reglerades för sig utan samband med en allmän rättegångsreform. Däremot ville processkommissionen ej motsätta sig en fristående reglering av de straffprocessuella tvångsmedlen. Processkommissionen ansåg det sålunda kunna ifrågasättas att meddela bestämmelser om rätt för undersökningsledare att under viss kortare tid för förhör kvarhålla för brott misstänkt person utan att han häktades. Stadganden härom ansågos kunna givas i sammanhang med reglerna om häktning. Beträffande häktningsbestämmelserna ifrågasattes, om man ej borde inskränka sig till vissa mindre ändringar i den gällande lagstiftningen, såsom meddelande av regler om någon förkortning av den tid, inom vilken å landet häktad skulle inställas till rannsaking, skyldighet för den som häktat att omedelbart göra anmälan därom till domstolen samt möjlighet att draga fråga om häktning under prövning av en häktningsdomare. Slutligen erinrades att det påtagligen vore en kännbar brist i lagstiftningen att det nästan icke funnes några bestämmelser om beslag, skingringsförbud, hus- och kroppsrensningen samt kroppsbesiktning. Mot en reglering av dessa förhållanden utan samband med en reform av straffprocessen i övrigt ansåg processkommissionen med hänsyn till arbetet på den allmänna rättegångsreformen betänklighet icke möta.

1920 års förslag blev icke förelagt riksdagen.

Vid 1922 års riksdag framlade Kungl. Maj:t genom proposition, nr 28, förslag till lag om tiden för företagande av rannsaking med häktad. Förslaget avsåg att förhindra alltför långa dröjsmål med häktade personers ställande inför domstol, att förkorta tiden mellan rannsakingarna samt att ålägga den häktande myndigheten att omedelbart hos vederbörande göra anmälan om företagen häktning. Vid samma riksdag hemställde herr Löfgren i en inom första kammaren väckt motion, nr 80, att riksdagen måtte antaga förslag till lag angående polisundersökning i brottmål samt häktning m. m. ävensom vissa följdförfattningar, allt i huvudsaklig överensstämmelse med 1920 års förslag.

Första lagutskottet avstyrkte såväl propositionen som motionen men förordade att riksdagen hos Kungl. Maj:t måtte anhålla, att Kungl. Maj:t ville, i ändamål att för tiden intill dess en ny rättegångsordning i brottmål kunde komma till stånd avhjälpa bristen på tidsenliga och fullständiga bestämmelser rörande förundersökning i brottmål och de i samband

därmed stående tvångsmedlen, efter processkommissionens förnyade hörande, låta utarbета och för riksdagen framlägga förslag till lagstiftning angående dessa delar av straffprocessen ävensom, därest så skulle befinnas erforderligt, angående andra därmed sammanhängande ämnen. Reservanter inom utskottet tillstyrkte däremot propositionen.

Riksdagen biföll reservationen. I överensstämmelse med riksdagens beslut utfärdades den 2 juni 1922 lag om tiden för företagande av rannsaking med häktad, vilken lag med vissa däri genom lagen den 6 juni 1924 vidtagna ändringar ännu är gällande.

Processkommissionen upptog i sitt år 1926 avgivna betänkande grunder för lagstiftning angående förberedande undersökning i brottmål och rörande straffprocessuella tvångsmedel (häktning, anhållande och reseförbud, beslag och skingringsförbud samt hus- och kroppsrsnsakan). Frågan huruvida detta område kunde eller borde upptagas till särskild reglering i lag berördes ej i betänkandet. I yttrande över processkommissionens förslag uttalade däremot lagrådet, att en provisorisk reglering av förundersökning i brottmål samt frågor rörande ingrepp mot den misstänkte eller åtalade syntes kunna vidtagas.

I proposition, nr 80, till 1931 års riksdag angående huvudgrunderna för en rättegångsreform framhöll föredragande departementschefen, statsrådet Gärde, att en allmän reglering av förundersökningen i brottmål icke kunde undvaras i en ny rättegångsordning. Förundersökningen borde, såsom för närvarande vore regel, omhänderhavas av åklagare eller polismyndighet, men det skulle stå den misstänkte öppet att i fall, då förhørsledaren överskred sin befogenhet, påkalla rättelse hos domaren. Vidare borde de straffprocessuella tvångsmedlen närmare regleras i lag. Därvid borde reglering ske icke endast av häktning utan även av anhållande. I fråga om de grundsatser, som vid en dylik reglering borde vinna tillämpning, syntes någon meningsskiljaktighet icke råda därom. att varje åtgärd, som medförde förlust av den personliga friheten under någon mera avsevärd tid, borde underställas domstolens eller domarens prövning. Detta borde gälla även i fråga om den mildare form av frihetsförlust, som anhållandet innebure. Visserligen låge det i sakens natur, att själva anhållandet, som i allmänhet inginge som ett led i det av polisen omhänderhavda spaningsarbetet, måste anförtros åt polis- och åklagarmyndigheterna, därest ej syftet med detta tvångsmedel skulle helt förfelas, men frågan om den misstänktes kvarhållande utöver viss kortare tid borde icke bero av dessa myndigheters avgörande. Särskilt i fråga om häktning måste fasthållas, att i de fall, då domstolsförhandlingen icke följde inom en jämförelsevis kort tid, frågan om den misstänktes kvarhållande i häkte alltid skulle underställas domstolens eller domarens prövning. Uppenbarligen borde det stå den misstänkte öppet att oberoende härav påkalla prövning av häktningsfrågan. Vidare borde straffprocessuellt reseförbud såsom surrogat i vissa fall för frihetsberövande införlivas med vår straff-

process och beslag, skingringsförbud samt husrannsakan och kroppsvisitation göras till föremål för reglering.

Vid behandling av frågan om övergången till den i propositionen föreslagna nya ordningen uttalade departementschefen den meningen, att frågan om lagstiftning rörande den förberedande undersökningen i brottmål samt de straffprocessuella tvångsmedlen icke borde upptagas till särskild behandling. Departementschefen framhöll sålunda, att i fråga om förundersökningen i brottmål och därmed sammanhängande ämnen försiktigheten syntes bjuda, att innan desamma närmare reglerades i lag genom förbättrad åklagarorganisation och höjda kompetenskrav för åklagarna förutsättningar skapades för de nya bestämmelsernas riktiga tillämpning. Ett annat skäl mot utbrytande av frågan om det förberedande förfarandet i brottmål syntes departementschefen vara, att en dylik åtgärd knappast skulle medföra någon egentlig tidsvinst. Nämda lagstiftningsfråga vore, såsom erfarenheten visat, av omfattande och svårlöst beskaffenhet. Även om arbetet med dess lösande omedelbart igångsattes, torde det ej kunna förväntas, att resultatet därav skulle komma att föreligga förr än om ett par år. Vid nämnda tid torde emellertid arbetet på en reform av hela straffprocessen ha framskridit så långt, att det icke längre föreläge skäl att för den tid, som återstode till rättegångsreformens genomförande, införa anordningar, som komme att oförändrade bestå allenast under en kort övergångstid.

Det särskilda utskott, som behandlade propositionen, anslöt sig till de grunder för lagstiftning i förevarande ämnen, som förordats i propositionen. Utskottet anslöt sig vidare till den i propositionen uttalade meningen att det icke vore lämpligt, att frågan om förundersökningen i brottmål och de straffprocessuella tvångsmedlen upptoges till särskild behandling.

Reservanter inom utskottet uttalade dock den uppfattningen, att såsom förberedelse till den nya processordningen borde upptagas till särskild behandling frågan om en förbättrad förundersökning i brottmål med bestämmelser tillika om sådana straffprocessuella åtgärder som anhållande, häktning och kroppsrensningen.

Riksdagen beslöt att i nu ifrågavarande avseenden såsom eget yttrande åberopa vad utskottet anfört.

I sin till 1932 års riksdag avgivna ämbetsberättelse framhöll justitieombudsmannen, efter redogörelse (sid. 108 o. f.) för ett på justitieombudsmannens uppdrag anhängiggjort åtal för olaga anhållande och olaga husrannsakan (jfr N. J. A. 1932:423), att vad i nämnda rättsfall förekommit syntes bestyrka det trängande behovet av lagstiftning om de straffprocessuella tvångsmedlen.

Vid 1932 års riksdag väcktes i förevarande ämnen två motioner i första kammaren. I motion nr 56 av herr Löfgren hemställdes, att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t anhålla om framläggande för nästkommande års riksdag av förslag till lagstiftning om förberedande undersök-

ning och tvångsmedel i brottmål jämte därmed sammanhängande frågor. I motion nr 254 av herr Branting yrkades, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t begära förslag till särskild lagstiftning angående förberedande undersökning i brottmål samt de straffprocessuella tvångsmedlen.

Första lagutskottet hemställde i anledning av motionerna att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta utreda, huruvida utan avbidan på en allmän rättegångsreform en reglering i lag av vissa av de straffprocessuella tvångsmedlen läte sig genomföras, samt för riksdagen snarast framlägga de förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

Utskottet anförde därvid:

Någon egentlig meningsskiljaktighet torde icke råda därom, att en närmare reglering i lag av den förberedande undersökningen och tvångsmedlen i brottmål vore synnerligen önskvärd. Vid behandling av den till 1931 års riksdag avgivna propositionen angående huvudgrunderna för en rättegångsreform uttalade sig riksdagen för, att en sådan lagstiftning i enlighet med vissa i propositionen uppdragna riktlinjer borde komma till stånd i samband med genomförandet av den nya rättegångsordningen. Riksdagen godtog därvid också den i propositionen uttalade uppfattningen, att denna fråga icke lämpligen borde upptagas till särskild behandling. Såsom skäl härför hade i propositionen åberopats dels sambandet mellan förfarandets olika delar, dels att innan dessa ämnen reglerades i lag borde genom förbättrad åklagarorganisation och höjda kompetenskrav för åklagarna förutsättningar skapas för de nya bestämmelsernas riktiga tillämpning och dels att ett utbrytande av dessa frågor till särskild behandling knappast kunde beräknas medföra någon egentlig tidsvinst.

Enligt utskottets mening hade riksdagen icke anledning att nu frångå den uppfattningen, att en fullständig reglering av förevarande frågor lämpligast skedde i samband med genomförande av en förbättrad åklagarorganisation och en ny rättegångsordning för brottmålen. Utskottet hade emellertid särskilt övervägt frågan, huruvida icke till behandling skulle kunna upptagas vissa ämnen, där behovet av en lagstiftning särskilt framträtt. Det kunde erinras, att det av justitieombudsmannen refererade rättsfallet avsåge instituten anhållande och husrannsakan samt att några andra nyligen inträffade fall närmast — såsom justitieombudsmannen uttalat — riktat uppmärksamheten på de vådor för den enskilde individens skydd till personlig frihet, som bristen på klara och fullständiga bestämmelser rörande de straffprocessuella tvångsmedlen skapade. Det torde också vara dessa fall som närmast föranlett, att kravet på en lagstiftning på detta område redan nu ånyo blivit framfört. Enligt utskottets mening skulle det också vara väsentligt lättare att relativt snabbt få en lagstiftning till stånd, om uppgiften begränsades till de straffprocessuella tvångsmedlen eller vissa av dem. Processkommissionen hade redan i sitt yttrande över 1920 års förslag uttalat sig för en sådan partiell reform. Än större skäl för denna mening torde föreligga, sedan riksdagen nu antagit huvudgrunder för en rättegångsreform, vilka innebure mindre genomgripande förändringar ifråga om förfarandet och organisationen än av processkommissionen förutsatts. De skäl som anförts mot att upptaga hela frågan om den förberedande undersökningen till särskild behandling

ägde knappast tillämpning beträffande tvångsmedlen. Det borde särskilt framhållas, att svagheten i vår nuvarande åklagarorganisation visserligen kunde utgöra ett skäl mot ett utbyggande och lagfästade av den förberedande undersökningen men däremot snarast ett ytterligare skäl för en reglering i lag av de straffprocessuella tvångsmedlen och deras handhavande.

Vid en särskild lagstiftning rörande tvångsmedlen syntes bestämmelserna rörande häktning kunna lämnas väsentligen orörda. I stort sett torde nämligen på detta område, som blivit föremål för en ganska utförlig reglering i lag, behovet av en ny lagstiftning vara mindre trängande. Så mycket mera behövt syntes utskottet vara, att en rättslig reglering utan dröjsmål ägde rum rörande det frihetsberövande, som plögade föregå häktningen. Ett förfarande med anhållande såsom förberedande åtgärd till häktning kunde säkerligen icke helt undvaras, men därest användningen av ett sådant förfarande icke reglerades, äventyrades härigenom på ett betänkligt sätt de till skydd för den enskildes frihet meddelade bestämmelserna om tiden för företagande av rannsaking med häktad. Utskottet ville därvid även erinra, att en anhållen person för närvarande icke i likhet med häktad hade någon rätt till försvarare samt att, därest han befunnes oskyldig, han icke hade någon sådan rätt till ersättning av statsmedel, som i vissa fall tillkomme oskyldigt häktad eller dömd. — Utskottet ansåge sig icke böra uttala någon bestämd mening om, huruvida det lämpliga läte sig göra att vid en partiell reform sådan som den här ifrågasatta även införa det straffprocessuella reseförbudet i vår rätt. Det syntes emellertid utskottet önskvärt att så kunde ske, enär reseförbudet utan tvivel ofta skulle kunna användas såsom surrogat för frihetsberövande. — Att den särskilda lagstiftningen borde omfatta bestämmelser rörande husrannsakan framginge av det ovan anförda. Det torde icke tarva särskild motivering att därvid lämpligen även instituten kroppsrensningen och beslag borde upptagas till behandling.

Nu förordade lagstiftningsarbetet kunde enligt utskottets mening utan svårighet eller olägenhet företagas, innan den nya rättegångsordningen genomfördes.

Riksdagen biföll utskottets hemställan.

Jämlikt bemyndigande den 30 september 1932 tillkallade chefen för justitiedepartementet professorn vid Stockholms högskola Åke Hassler att såsom sakkunnig inom departementet deltaga i utredning av frågan om reglering i lag av vissa av de straffprocessuella tvångsmedlen. Därjämte uppdrogs åt extra ledamoten för lagärenden i departementet G. Dahlman att biträda vid utredningen.

Till fullgörande av sitt uppdrag ha utredningsmännen den 28 november 1932 avlämnat en promemoria angående lagstiftning i ämnet (se Statens off. utr. 1932: 29).

Över nämnda promemoria hava yttranden avgivits av hovrätterna, processlagberedningen, justitieombudsmannen, justitiekanslern samt ett stort antal andra myndigheter m. fl.

De genom propositionen framlagda förslagen utgöras dels av förslag till lag om ändring av 19 § i promulgationsförordningen till strafflagen, vil-

ket förslag huvudsakligen avser en rättslig reglering av anhållandet, dels av förslag till lag om vissa tvångsmedel i brottmål, nämligen beslag, skingringsförbud samt hus- och kroppsrensningen, dels ock av vissa utav nämnda båda lagförslag föranledda förslag till ändringar i strafflagen, rättegångsbalken samt en del andra lagar.

Lagrådet har tillstyrkt den föreslagna lagstiftningen. Mot förslagen har lagrådet framställt en del anmärkningar, vilka emellertid beaktats i propositionen.

Förslaget till lag om ändring av 19 § i promulgationsförordningen till strafflagen.

Förslaget innehåller till en början i punkt 9 en bestämning av begreppet häktningsmyndighet. Befogenheten att besluta om häktning skall tillkomma Konungens befallningshavande, landsfogde, landsfiskal och stadsfiskal ävensom polismästare och polisintendent, som är chef för kriminalavdelning i stad. Därefter stadgas i punkt 11, att om någon är gripen eller efter anställt förhör såsom misstänkt för brott kvarhållen av annan än häktningsmyndighet, skall anmälan därom utan dröjsmål göras hos sådan myndighet. I punkt 12 föreskrives, att den som av häktningsmyndighet gripits eller efter anställt förhör kvarhålls såsom misstänkt för brott eller om vilkens gripande eller kvarhållande anmälan enligt 11 punkten skett skall, där ej beslut om häktning förut meddelats, så snart ske kan och sist inom tjugufyra timmar förklaras häktad eller lösgivas. Äro ej fulla skäl till häktning, men finnes det vara av synnerlig vikt att den misstänkte i avvaktan på ytterligare utredning hålles i förvar, må dock häktningsmyndigheten förordna om hans kvarhållande utöver sagda tid. Sådant kvarhållande må ej fortvara längre än ytterligare fyra dygn; och åligger det häktningsmyndigheten att så snart ske kan meddela beslut om den misstänktes häktande eller giva honom lös. Till förebyggande av att i praxis vid sidan av det sålunda reglerade kvarhållandet kunde komma att utbildas någon ny form av frihetsberövande, stadgas vidare i punkt 12, att ej må annorledes än i samma punkt sägs någon, som icke är häktad, på grund av misstanke för brott hållas i förvar, ändå att han därtill samtycker. I punkt 14 stadgas enligt dess nu gällande lydelse, att häktad utan dröjsmål skall föras till allmänt häkte. Härefter föreslagits det tillägg, att om det finnes vara av synnerlig vikt, att den häktade för utredning angående brott kvarbliver, där utredningen pågår, må dock häktningsmyndigheten besluta att med överförandet skall tillsvidare anstå. Sådant anstånd må ej fortvara längre än till första rannsakingen. I punkt 29 meddelas bestämmelser angående kvarhållens förvaring och

behandling. Härom stadgas, att den kvarhållne ej må underkastas andra inskränkningar i sin frihet än som påkallas av hänsyn till ändamålet med kvarhållandet, ordningen å platsen eller allmän säkerhet samt att så skall förfaras, att hans förvaring och förflyttande ej väcker onödig uppmärksamhet. Rum där kvarhållen person förvaras skall uppfylla skäligen anspråk på sundhet och bekvämlighet. I övrigt skall beträffande den kvarhållnes behandling i tillämpliga delar gälla vad i 21—28 punkterna i samma paragraf med avseende å häktad finnes stadgat, dock att vad där sägs om föreståndare för häkte i stället skall gälla häktningsmyndighet. På den kvarhållnes begäran skall häktningsmyndigheten, så snart det utan fara för utredningens behöriga gång kan ske, underrätta hans husfolk eller närmaste anhöriga om kvarhållandet.

Till upplysning angående nu rådande praxis i fråga om *tiden för anhållande* må nämnas, att enligt rättsstatistiska uppgifter för år 1930 beträffande av åklagar- och polismyndighet häktade 1,991 personer tiden mellan anhållandet och häktandet utgjort i 850 fall ej över 1 dag, i 812 fall 1—3 dagar, i 270 fall 4—7 dagar och i 59 fall över 7 dagar. Medeltalet dagar mellan anhållande och häktande utgjorde vid häradsrätter 2.4 och vid rådhusrätter 3.5. Denna statistik omfattar emellertid icke sådana anhållna, vilka lösgivits utan att häktas. Till jämförelse må därför intagas följande i justitieombudsmannens resediarium för år 1932 befintliga uppgifter rörande av Stockholms stads kriminalpolis första halvåret 1931 anhållna: Dessa utgjorde 1,724 och av dem kvarhöllos 972 högst 12 timmar, 319 12—24 timmar, 300 24 timmar—3 dygn, 125 4—7 dygn samt 8 över 7 dygn, därav en 26 dygn och en 28 dygn.

Såsom av den ovan lämnade historiken framgår, åsyftade riksdagen med den år 1932 begärda lagstiftningen i främsta rummet en rättslig reglering av det sedan länge i praxis förekommande, häktningen föregående frihetsberövande, som plägade benämnas anhållande. Det nu föreliggande förslaget har inskränkt sig till att meddela vissa kortfattade bestämmelser, varigenom institutet, under benämningen kvarhållande, lagfästes samt garantier skapas mot dess missbrukande. Den begränsning, som sålunda givits förslaget, finner utskottet välbetänkt, liksom utskottet anser den föreslagna längsta tiden för kvarhållande icke giva anledning till någon erinran från utskottets sida.

Utskottet.

Beträffande kvarhållen persons förvaring stadgas, såsom ovan nämnts, i förslaget, bland annat, att förvaringen skall ske i rum, som uppfyller skäligen anspråk på sundhet och bekvämlighet. Lämpligast är givetvis att, såsom exempelvis är fallet vid Stockholms stads kriminalpolisavdelnings station, särskilda lokaler för förvaring av kvarhållna finnas anordnade, så att kvarhållandets natur av rent provisorisk säkerhetsåtgärd icke ut-

plånas. Där särskilda lokaler för de kvarhållnas förvaring ej finnas, lärer för sådant ändamål för närvarande i första hand komma ifråga allmänt häkte eller polisarrest. Av vikt är emellertid att möjlighet finnes att förvara den kvarhållne å plats, där utredningen om brottet pågår. Särskild betydelse får detta genom den i förslaget upptagna bestämmelsen, att häktad person under tiden intill första rannsakingen må under vissa omständigheter i stället för att föras till allmänt häkte förvaras å platsen för utredningen. Förutsättningen härför är givetvis, att å denna plats finnes lämplig förvaringslokal för kvarhållna. På många håll å landsbygden äger emellertid vederbörande häktning myndighet för närvarande icke tillgång till sådan lokal. I dylika fall må visserligen kvarhållna förvaras i sitt hem eller i lokal, som genom häktning myndighetens försorg tillfälligt anordnas i eller i närheten av häktning myndighetens bostad, men ofta torde detta särskilt ur bevakningssynpunkt stöta på praktiska hinder. Det kan på grund härav befaras, att i nuvarande läge vissa svårigheter flerstädes skola möta mot tillämpningen såväl av bestämmelserna om kvarhållande som av stadgandet om rätt att förvara häktad å platsen för utredningen i stället för i allmänt häkte. Utskottet förutsätter emellertid, att frågan om lokaler för kvarhållnas förvaring blir föremål för vederbörlig uppmärksamhet.

Mot de särskilda bestämmelserna i förslaget har utskottet endast följande erinran att göra. Enligt punkt 29 tredje stycket skall häktning myndigheten på den kvarhållnes begäran, så snart det utan fara för utredningens behöriga gång kan ske, underrätta hans husfolk eller närmaste anhöriga om kvarhållandet. För att den kvarhållne icke skall lämnas i okunnighet om denna bestämmelse och för att tillika bereda möjlighet att tillmötesgå hans eventuella önskan om hemlighållande av hans iråkade belägenhet föreslår utskottet, att bestämmelsen gives det innehåll, att dylik underrättelseplikt åligger häktning myndigheten oberoende av den kvarhållnes begäran, men att underrättelse icke må utan den kvarhållnes medgivande lämnas.

Förslaget till lag om vissa tvångsmedel i brottmål.

Förslaget ansluter sig nära till 1920 års förslag i ämnet, varöver lagrådet då hördes, ävensom — vad husrannsakan angår — till de specialbestämmelser, som senare meddelats för vissa särskilda fall. Förordnande om beslag, skingringsförbud samt hus- och kroppsrensningen meddelas enligt förevarande förslag i princip av häktning myndighet och endast under vissa bestämda förutsättningar kan polisman utan dylikt förordnande vidtaga sådana åtgärder. — Beslag och skingringsförbud må ske

beträffande föremål, vilka skäligen kunna antagas äga betydelse för utredning av brott eller vara genom brott någon avhänt eller på grund av brott förverkat. Särskilda bestämmelser meddelas beträffande beslag å post- och telegrafförsändelse, handelsbok eller annan enskild handling. Domstol äger i mål, som där handlägges, förordna om beslag och skingringsförbud ävensom pröva, huruvida beslag eller skingringsförbud fortfarande skall bestå. — Husrannsakan må äga rum hos den, som är med skäl misstänkt för brott, varå efter lag kan följa straffarbete eller fängelse, för eftersökande av föremål, som är underkastat beslag eller eljest till utrönande av omständighet, som kan äga betydelse för utredning om brottet. Ej må i något fall som stöd för åtgärden åberopas den misstänktes samtycke med mindre han själv av egen drift äskat åtgärden. I anledning av brott, varå efter lag kan följa straffarbete, må husrannsakan under vissa omständigheter anställas jämväl hos annan än den misstänkte. Vidare meddelas bestämmelser om husrannsakan för eftersökande av den som skall gripas eller häktas för brott samt om husrannsakan i lägenhet, som enligt sin bestämmelse är tillgänglig för en var m. m. — Kroppsrannsakan må ske, där någon är med skäl misstänkt för brott, varå efter lag kan följa straffarbete eller fängelse, om skälig anledning finnes, att därigenom skall upptäckas föremål, som är underkastat beslag eller annat, som kan bidra till utredningen angående brottet.

Utskottet finner de föreslagna bestämmelserna lämpligt avvägda. De synas å ena sidan vara ägnade att skänka nödigt skydd åt den enskilde samt å andra sidan icke hindra myndigheternas verksamhet att uppdrag brott. Mot utformningen av de särskilda stadgandena i förslaget har utskottet ingen erinran att göra.

Utskottet.

Övriga lagförslag.

Övriga till propositionen hörande lagförslag innefatta allenast vissa av de två huvudförslagen föranledda ändringar å andra lagstiftningsområden.

Beträffande ifrågavarande följdöföfattningar har utskottet icke funnit skäl till någon erinran.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen, med förklarande att ifrågavarande proposition icke kunnat av riksdagen i oförändrat skick antagas, måtte för sin del antaga följande förslag till

1) **Lag****angående ändring i vissa delar av förordningen om nya strafflagens införande och vad i avseende därå iakttagas skall.**

Härigenom förordnas, att 19 § förordningen om nya strafflagens införande och vad i avseende därå iakttagas skall den 16 februari 1864 (nr 11 s. 101) skall sålunda ändras, att dels till paragrafen fogas en ny punkt, betecknad såsom 29, av den lydelse nedan angives, dels ock 9, 11, 12 och 14 punkterna erhålla följande lydelse:

19 §.

9. Befogenhet att besluta om häktning tillkommer Konungens befallningshavande, landsfogde, landsfiskal och stadsfiskal ävensom polismästare och polisintendent som är chef för kriminalavdelning i stad (*häktningsmyndighet*).

11. Är någon efter 10 punkten eller eljest gripen eller efter anställt förhör såsom misstänkt för brott kvarhållen av annan än häktningsmyndighet, skall anmälan därom utan dröjsmål göras hos sådan myndighet.

12. Den som av häktningsmyndighet gripits eller efter anställt förhör kvarhålls såsom misstänkt för brott eller om vilkens gripande eller kvarhållande anmälan enligt 11 punkten skett skall, där ej beslut om häktning förut meddelats, så snart ske kan och sist inom tjugufyra timmar förklaras häktad eller lösgivas. Äro ej fulla skäl till häktning, men finnes det vara av synnerlig vikt att den misstänkte i avvaktan på ytterligare utredning hålles i förvar, må dock häktningsmyndigheten förordna om hans kvarhållande utöver sagda tid. Sådant kvarhållande må ej fortfara längre än ytterligare fyra dygn; och åligger det häktningsmyndigheten att så snart ske kan meddela beslut om den misstänktes häktande eller giva honom lös.

Ej må annorledes än i denna punkt sägs någon, som icke är häktad, på grund av misstanke för brott hållas i förvar, ändå att han därtill samtycker.

14. Den som är häktad skall utan dröjsmål föras till allmänt häkte. Finnes det vara av synnerlig vikt att den häktade för utredning angående det brott, vilket föranlett häktningen, eller annat brott, för vilket han misstänkes, kvarbliver där utredningen pågår, må dock häktningsmyndigheten besluta att med överförandet skall tillsvidare anstå. Sådant anstånd må ej fortfara längre än till första rannsakingen.

29. Den som är för brott kvarhållen må ej underkastas andra inskränkningar i sin frihet än som påkallas av hänsyn till ändamålet med kvarhållandet, ordningen å platsen eller allmän säkerhet; och skall så förfaras att hans förvaring eller förflyttande ej väcker onödig uppmärksamhet.

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

Rum där kvarhållen person förvaras skall uppfylla skäligen anspråk på sundhet och bekvämlighet. I övrigt skall beträffande den kvarhållnes behandling i tillämpliga delar gälla vad i 21—28 punkterna är stadgat med avseende å häktad, dock att vad där sägs om föreståndare för häkte i stället skall avse häktningsmyndighet.

På den kvarhållnes begäran skall häktningsmyndigheten, så snart det utan fara för utredningens behöriga gång kan ske, underrätta hans husfolk eller närmaste anhöriga om kvarhållandet.

Så snart det utan fara för utredningens behöriga gång kan ske, skall häktningsmyndigheten underrätta den kvarhållnes husfolk eller närmaste anhöriga om kvarhållandet. *Sådan underrättelse må dock ej lämnas utan den kvarhållnes medgivande.*

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1933.

2) Lag

om vissa tvångsmedel i brottmål.

Härigenom förordnas som följer:

Om beslag och skingringsförbud.

1 §.

Påträffas föremål som skäligen kan antagas äga betydelse för utredning om brott eller vara genom brott någon avhänt eller på grund av brott förverkat, må föremålet tagas i beslag.

Beslag må ej läggas å skriftligt meddelande mellan den som misstänkes för brottet och den som vid tiden för meddelandet var hans rättegångsbiträde i saken. Ej heller må, med mindre å brottet kan efter lag följa lägst straffarbete i två år eller därutöver, i beslag tagas skriftligt meddelande mellan den misstänkte och anhörig, som i 3 kap. 11 § strafflagen sägs, eller sådant meddelande mellan den misstänkte och ämbets- eller tjänsteman, läkare eller annan, där meddelandets innehåll kan antagas åtnjuta skydd på grund av i lag eller författning stadgad tystnadsplikt.

2 §.

Kan med skäl antagas att brev, telegram eller annan försändelse, som finnes i post- eller telegrafverkets vård, härleder sig från den som miss-

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

tänkes för brott, varå efter lag kan följa straffarbete, eller är avsedd för honom, må beslag läggas å försändelsen, där den är av beskaffenhet att enligt 1 § vara underkastad beslag.

3 §.

Konungens befallningshavande, landsfogde, landsfiskal och stadsfiskal ävensom polismästare och polisintendent som är chef för kriminalavdelning i stad äge förordna om beslag. Samma rätt have ock domstol i mål som där handlägges.

4 §.

Den som med laga rätt griper eller kvarhåller misstänkt person eller verkställer häkning eller hus- eller kroppsrannsakan må taga i beslag därvid påträffat föremål, som är underkastat beslag enligt 1 §. Polisman må, om fara är i dröjsmål, även eljest då föremål av nämnda beskaffenhet påträffas taga det i beslag.

Om beslag som sålunda verkställts skall anmälan utan dröjsmål göras hos myndighet som i 3 § sägs; och åligger det myndigheten att snarast möjligt pröva huruvida beslaget skall bestå.

5 §.

Beslagtaget föremål skall, där det ej lämpligen kan omhändertagas av den som verkställt beslaget, sättas i förvar under försegling eller ock genom skriftligt anslag eller på annat sätt så utmärkas, att uppenbart är att det tagits i beslag.

Är den från vilken beslaget sker ej närvarande, skall han utan dröjsmål underrättas om åtgärden och huru med det beslagtagna förfarits. Har försändelse i post- eller telegrafverkets vård tagits i beslag, skall försändelsens adressat underrättas och, om avsändaren är känd, även denne. Med underrättelse som nu sagts må dock anstå så länge den finnes kunna medföra synnerligt men för utredningens behöriga gång.

Föremål som tagits i beslag skall väl vårdas och noggrann tillsyn hållas däröver att det icke förbytes eller förändring eller annat missbruk därmed sker.

6 §.

Tages post- eller telegrafförsändelse eller handelsbok eller annan enskild handling i beslag, må handlingen ej öppnas eller närmare undersökas av annan än myndighet som i 3 § sägs; dock må sakkunnig eller annan, som anlitas för utredningen angående brottet eller eljest därvid höres, efter myndighetens anvisningar granska handlingen. Äger den som verkställer beslaget ej öppna eller närmare undersöka handlingen, skall den av honom förseglas.

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

Handling varom här är fråga skall snarast möjligt undersökas. Kan innehållet i post- eller telegraффörsändelse i dess helhet eller till någon del utan synnerligt men för undersökningens behöriga gång meddelas försändelsens adressat, skall avskrift eller utdrag av handlingen ofördröjligen tillställas denne.

7 §.

Över beslag skall föras protokoll, vari ändamålet med beslaget och vad därvid förekommit anges samt beslagtaget föremål noga beskrives.

Den som drabbats av beslag äge på begäran erhålla bevis om beslaget, innehållande jämväl uppgift om det brott som föranlett åtgärden.

8 §.

Finnes beslag ej längre erforderligt, skall det genast hävas. Varder ej brott som föranlett beslag åtalat inom en månad från åtgärdens verkställande, skall beslaget hävas, där ej Konungens befallningshavande medgiver att det må bestå under viss ytterligare tid.

9 §.

Vid handläggning av mål om brott som föranlett beslag pröve rätten på yrkande av den som drabbats av beslaget, huruvida detta skall fortfarande bestå. Rätten give ock i slutliga utslaget beslut i fråga om beslag som då äger bestånd.

Där ej rätten annorlunda förordnat, gånge dess beslut angående beslag i verkställighet utan hinder därav att det ej vunnit laga kraft.

10 §.

Ej må föremål beslagtagas, där ändamålet finnes kunna vinnas därigenom att föremålet sättes under förbud att säljas eller skingras. I ty fall må i stället skingringsförbud meddelas innehavaren av föremålet, vilket förbliver under hans vård och nyttjande. Vad i 3, 4 och 6—9 §§ stadgas om beslag gälle i tillämpliga delar om skingringsförbud.

11 §.

Vad i denna lag är stadgat äger ej tillämpning i den mån avvikande bestämmelser om beslag eller skingringsförbud gälla enligt annan lag eller författning.

Om hus- och kroppsrensningen.

12 §.

Hos den som är med skäl misstänkt för brott, varå efter lag kan följa straffarbete eller fängelse, må företagas husrensningen för eftersökande av föremål som är underkastat beslag eller eljest till utrönande av omständig-

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

het som kan äga betydelse för utredning om brottet; men ej må för husrannsakan hos den som misstänkes för brott i något fall åberopas hans samtycke, med mindre han själv av egen drift äskat åtgärden. I anledning av brott, varå efter lag kan följa straffarbete, må husrannsakan för ändamål varom nyss sagts anställas jämväl hos annan än den misstänkte, såvida brottet där föröfvats eller den misstänkte där gripits eller eljest särskilt skäl är att föremål som är underkastat beslag skall där anträffas eller annan utredning om brottet vinnas.

För eftersökande av den som skall gripas eller häktas för brott må husrannsakan företagas hos honom, så ock hos annan, om särskilt skäl finnes att den eftersökte uppehåller sig där.

I lägenhet, som enligt sin bestämmelse är tillgänglig för envar eller som plägar tjäna till härbärke för lösdrivare eller förbrytare eller där sådant gods som eftersökes plägar uppköpas eller mottagas som pant, må för ändamål som ovan sagts husrannsakan jämväl i andra fall ske.

13 §.

Befogenhet att besluta om husrannsakan tillkommer myndighet som i 3 § sägs. Utan förordnande må dock polisman företaga husrannsakan i fall då åtgärden har till syfte att eftersöka den, som enligt myndighets beslut skall gripas eller häktas, eller att gripa person eller beslagtaga föremål som å färsk gärning följts eller spårats; och må polisman i befälsställning även i andra fall då husrannsakan enligt 12 § kan ske företaga åtgärden, såvida fara är i dröjsmål.

14 §.

Vid husrannsakan må olägenhet eller skada ej förorsakas utöver vad som är oundgängligen nödvändigt.

Stängd lägenhet eller slutet förvaringsrum må, om det erfordras, öppnas med våld. Har så skett, skall lägenheten eller förvaringsrummet efter verkställd förrättning på lämpligt sätt åter tillslutas.

Husrannsakan må ej utan särskilda skäl verkställas mellan klockan sju eftermiddagen och klockan sex förmiddagen.

15 §.

Vid husrannsakan skola såvitt möjligt två av förrättningsmannen tillkallade ojäviga vittnen närvara. Är den hos vilken husrannsakan anställes tillstådes, skall tillfälle beredas honom, och i annat fall hans hemmavarande husfolk, att övervara förrättningen; så ock att tillkalla vittnen, dock utan att undersökningen därigenom uppehålls. Har varken han eller någon av hans husfolk eller av dem tillkallat vittne närvarit, skall han underrättas om den vidtagna åtgärden, så snart det finnes kunna ske utan fara för utredningens behöriga gång.

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

Har myndighet som i 3 § sägs funnit målsägande eller hans ombud böra tillåtas närvara vid husrannsakan för att tillhandagå med nödiga upplysningar, må det ske, men skall vid förrättningen noga tillses att målsäganden eller ombudet icke i vidare mån än för ändamålet erfordras vinner kännedom om förhållande som därvid yppas.

16 §.

Post- eller telegrafförsändelse, handelsbok eller annan enskild handling, som anträffas vid husrannsakan, må icke öppnas eller närmare undersökas i annan ordning än i 6 § första stycket sägs.

17 §.

Över husrannsakan skall föras protokoll, vari angives ändamålet med förrättningen och vad därvid förekommit.

Den hos vilken husrannsakan företagits äge på begäran erhålla bevis därom, innehållande jämväl uppgift om det brott som föranlett åtgärden.

18 §.

Är någon med skäl misstänkt för brott, varå efter lag kan följa straffarbete eller fängelse, må kroppsrannsakan verkställas å honom, om skälig anledning finnes att därigenom skall upptäckas föremål som är underkastat beslag eller annat som kan bidra till utredning angående brottet.

I fråga om kroppsrannsakan skall i tillämpliga delar gälla vad i 13—17 §§ är stadgat om husrannsakan. Där kroppsrannsakan är av mera väsentlig omfattning, skall den verkställas inomhus och i avskilt rum. Kroppsrannsakan å kvinna må ej verkställas eller bevittnas av annan än kvinna eller läkare.

19 §.

Vad i denna lag är stadgat äger ej tillämpning i den mån avvikande bestämmelser om hus- eller kroppsrannsakan gälla enligt annan lag eller författning.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1933, vid vilken tid 16 § 7 och 8 punkterna förordningen om nya strafflagens införande och vad i avseende därå iakttagas skall den 16 februari 1864 (nr 11 s. 101) skola upphöra att gälla.

Konungen äger, om särskilda skäl därtill äro, medgiva att å ort, där vid lagens ikraftträdande utredning om brott ankommer å annan än myndighet som i 3 § sägs, denne må tillsvidare utöva sådan myndighets befogenhet enligt denna lag.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

3) Lag

om ändrad lydelse av 16 kap. 10 § och 30 kap. 11 § rättegångsbalken.

Härigenom förordnas, att 16 kap. 10 § och 30 kap. 11 § rättegångsbalken, vilka lagrum senast ändrats, det förra genom lagen den 6 juni 1924 (nr 210) och det senare genom lagen den 8 juni 1917 (nr 253), skola i nedan angivna delar erhålla följande ändrade lydelse:

16 Kap.

10 §.

Har underrätt — — — rätten meddelas. Lag samma vare, där genom beslut, som av underrätt meddelats under rättegången, förordnats om kvarstad eller beslag eller skingringsförbud eller därmed jämförlig åtgärd eller yrkande om hävande av sådan åtgärd ogillats.

Vad i — — — partens klagan.

30 Kap.

11 §.

Har underrätt förordnat om kvarstad, beslag eller skingringsförbud eller därmed jämförlig åtgärd eller ogillat yrkande om hävande av sådan åtgärd, och varder det beslut av hovrätten upphävt, vare ej klagan över hovrättens utslag tillåten.

Har hovrätt — — — är stadgat.

Hovrätts utslag — — — hovrätten fastställt.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1933.

4) Lag

innefattande tillägg till 6 § lagen den 14 juni 1901 (nr 38 s. 30) om vad iakttagas skall i avseende å införande av lagen om ändring i vissa delar av rättegångsbalken.

Härigenom förordnas att till 6 § 2. lagen den 14 juni 1901 om vad iakttagas skall i avseende å införande av lagen om ändring i vissa delar av rättegångsbalken skall fogas ett tillägg av följande lydelse:

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

Om verkställighet av domstols beslut i fråga om beslag eller skingringsförbud enligt lagen om vissa tvångsmedel i brottmål är i den lag stadgat.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1933.

5) Lag

om ändring i vissa delar av strafflagen.

Härigenom förordnas, att 5 kap. 8 §, 10 kap. 17, 18 och 21 §§, 15 kap. 10 § samt 25 kap. 14 § strafflagen skola erhålla följande ändrade lydelse:

5 Kap.

8 §.

Rymmer fånge eller häktad eller den, som är kvarhållen såsom misstänkt för brott, eller sätter han sig till motvärn emot fångvaktare eller annan, som honom från rymning hindra vill, eller sätter sig någon, som skall häktas, till motvärn emot den, som äger verkställa häktningen eller därvid biträder; då må det våld brukas, som till rymningens förekommande eller häktningens verkställande nödigt är. Sätter sig fånge eller häktad person till motvärn emot föreståndare eller uppsyningsman vid straffinrättning eller häkte, då denne honom till ordning inom inrättningen eller häktet hålla skall; då må ock det våld brukas, som till ordningens bibehållande är nödigt.

Lag samma vare, där annan än fånge, häktad eller kvarhållen eller den, som skall häktas, sätter sig med våld eller hot emot den, som vill hindra rymningen, verkställa häktningen eller bibehålla ordningen.

10 Kap.

17 §.

Tager man den, som är kvarhållen såsom misstänkt för brott, eller häktad eller fånge med våld lös av den, som honom gripit eller i vård har, eller befriar man honom genom häktes eller fängelses brytande; varde dömd till straffarbete i högst fyra år, eller, där omständigheterna äro synnerligen mildrande, till fängelse.

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

Gör man försök till brott, som nu sagt är, och blev endast genom omständigheter, som voro av gärningsmannens vilja oberoende, brottets fullbordan förhindrad; straffes högst med straffarbete i två år.

Befriar man kvarhållen person eller häktad eller fånge, genom list eller annorledes, utan våld; dömes till fängelse i högst sex månader eller straffarbete i högst två år. Äro omständigheterna synnerligen mildrande, må till böter, dock ej under fem dagsböter, dömas.

18 §.

Vid tillämpning av straff i fall, som i 17 § sagt är, skall synnerligt avseende göras å beskaffenheten av brott, därför den kvarhållne, häktade eller fångne var kvarhållen, häktad eller dömd.

21 §.

Bryter man offentlig myndighets insegel, varmed saker eller skrifter tillslutna äro, eller rubbar man lös egendom, som är tagen i beslag, satt i kvarstad eller utmätt; vare ock straffet böter eller fängelse i högst sex månader.

15 Kap.

10 §.

Nu har någon, för förment brott, annan utan laga skäl gripit: skedde det ej av argt uppsåt, och blev med den gripne sedan lagligen förfaret; då skall till fängelse i högst sex månader eller böter dömas.

25 Kap.

14 §.

Släpper ämbetsman, som har inseende över fånge eller häktad eller den som är kvarhållen såsom misstänkt för brott, honom med vilja lös, eller hjälper honom att undkomma; dömes till avsättning och straffarbete från och med sex månader till och med fyra år: varde ock förklarad ovärdig att i rikets tjänst vidare nyttjas. Släpper han fången eller den häktade eller kvarhållne av vårdslöshet; dömes, om vårdslösheten grov var, till avsättning, så ock till fängelse i högst sex månader eller straffarbete i högst två år, och, om den mindre var, till böter.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1933.

6) Lag

om ändring i vissa delar av lagen den 23 oktober 1914 (nr 325) om krigsdomstolar och rättegången därstädes.

Härigenom förordnas, att rubriken till 16 kap. ävensom 16 kap. 91 och 94 §§ lagen den 23 oktober 1914 om krigsdomstolar och rättegången därstädes skola, sistnämnda lagrum i nedan angiven del, erhålla följande ändrade lydelse:

16 Kap.

Om häktning, förvarsarrest och annat tagande i förvar m. m.

91 §.

I fråga om häktning av den, som hör till krigsmakten, så ock om beslag och skingringsförbud samt hus- och kroppsrensningen skall, utom vad i allmän lag stadgas, jämväl lända till efterrättelse vad här nedan i detta kapitel sägs.

94 §.

Befälhavare, vilken, enligt vad i strafflagen för krigsmakten är stadgat, i disciplinmål äger utan inskränkning utöva bestraffningsrätt över underlydande, äge beträffande dem samma befogenhet att förordna om häktning, som enligt allmän lag tillkommer Konungens befallningshavande i avseende å för brott misstänkta personer. Vad nu är sagt gälle ock i fråga om beslag och skingringsförbud samt hus- och kroppsrensningen i anledning av brott, för vilket underlydande är misstänkt.

Enahanda befogenhet — — — utöva bestraffningsrätt.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1933.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

7) Lag

om ändrad lydelse av 17 § lagen den 5 juni 1909 (nr 45 s. 1) om konsularjurisdiktion.

Härigenom förordnas, att 17 § lagen den 5 juni 1909 om konsularjurisdiktion skall erhålla följande ändrade lydelse:

17 §.

Konsulardomaren utövar polismyndighet i allmänhet och äger häkta eller häkta låta för brott misstänkt person, så ock förordna om beslag och skingringsförbud samt hus- och kroppsrensningen. Konsulardomaren äger ock för bestämt fall förordna annan man att på hans ansvar verkställa polisundersökning och besluta om åtgärd, som här sägs. Även utan sådant förordnande har konsul, som är anställd å annan ort inom jurisdiktionsområdet än den, som är säte för konsulardomaren, att företaga åtgärder av nu nämnda slag; underrätte dock skyndsammast om vidtagen åtgärd konsulardomaren, som, utan hinder av konsuls åtgärd eller beslut, äger i ärendet förordna.

Konsulardomaren skall, såvitt ske kan, hava tillsyn över häktad person.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1933.

Stockholm den 22 april 1933.

På första lagutskottets vägnar:

A. ÅKERMAN.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit:

från första kammaren: herrar Åkerman, Anderson i Hägelåkra, Klefbeck*, Norling*, Svenson i Eskhult, Bissmark*, Ehrnberg och Jonsson i Lycksele; samt

från andra kammaren: herrar Nilsson i Antnäs och Hedlund i Östersund, fru Östlund, herrar Olsson i Rimforsa och Johansson i Bro, fröken Wellin, herrar Rosander och Johansson i Kalmar.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.